

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу Косцик Романи Степанівни
на тему: «Комерціалізація інноваційної продукції
машинобудівних підприємств», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за
видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими
програмами, планами, темами

В сучасних умовах високої конкуренції підприємств, глобалізації економіки та швидкого науково-технічного прогресу, машинобудівні підприємства мають лише два основних шляхи: активізування інноваційної діяльності або зниження конкурентоспроможності, що призведе до банкрутства. Однак інноваційна діяльність включає в себе не тільки розробку інновацій, але і комерціалізацію інновації. Значна кількість розробок інноваційної продукції не забезпечують підприємству розвиток чи зростання обсягу продажу. Тому попереднє аналізування інноваційної ідеї на можливість комерціалізації, дослідження ринку та послідовне виконання усіх етапів процесу комерціалізації інноваційної продукції, ефективно застосування методів її комерціалізації забезпечує отримання максимального прибутку підприємством.

У своєму дисертаційному дослідженні автор доводить, що саме процес інноваційної діяльності на підприємстві закінчується комерціалізацією інноваційної продукції. Однак не зважаючи на значну кількість науковців, які досліджують питання інноваційної діяльності, комерціалізації інноваційної продукції, комерціалізація інноваційної продукції потребує більшої уваги.

Вищезазначені не вирішені проблеми зумовлюють актуальність дисертаційної роботи Косцик Р.С.

На актуальність теми дисертації вказує використання матеріалів дослідження при виконанні науково-дослідної роботи кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Побудова систем процесно-структурованого менеджменту в умовах розвитку міжнародної економічної діяльності» (номер державної реєстрації № 0114U001692). Також матеріали дослідження використовувались при виконанні держбюджетних науково-дослідних робіт: ДБ/ПСМ «Методологія та інструментарій процесійно-структурованого менеджменту» (номер державної реєстрації 0111U001215); ДБ/ФАКТОР «Полікритеріальна діагностика діяльності підприємств на засадах матриці індикаторів» (номер державної реєстрації 0109U001161).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються високим рівнем обґрунтованості і достовірності, що забезпечено використанням загальновідомих сучасних методів наукових досліджень. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань в роботі використовувались такі методи: аналізування, порівняння, систематизація та узагальнення (п. 1.1, 1.2, 1.3, 3.1, 3.3); метод експертних оцінок та емпіричного дослідження (п. 2.2); методи динамічного, статистичного і порівняльного аналізу (п. 2.2); системного підходу (п. 2.1, 3.1); прийоми графічного та табличного відображення даних (усі розділи дисертації). Вибрані методи дослідження відповідають предметному полю дисертації.

Як свідчить зміст дисертаційної роботи, автором сформована потужна теоретична основа дослідження.

Про високий рівень обґрунтованості і достовірності наукових

положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи свідчить їх апробація на десяти конференціях.

Дисертаційна робота Косцик Романи Степанівни є завершеним науковим дослідженням. Автору вдалось аргументовано та переконливо довести правильність провідної ідеї, суть якої зводиться до необхідності ефективної комерціалізації інноваційної продукції машинобудівних підприємств.

Автором запропоновано визначення понять «новація» та «нововведення» (с.31); ознаки віднесення продукції підприємств до інноваційної, які поділено на дві групи: загальні та конкретні (с.35-37); сформульовано визначення поняття «інноваційна продукція підприємств» (с.37).

В дисертаційній роботі детально проаналізовано результати досліджень науковців щодо класифікації інноваційної продукції та сформовано структуровану класифікацію інноваційної продукції на підприємствах (с. 38-52). Автор вважає, що комерціалізація інновацій є системним процесом, тому пропонує його аналізувати здійснювати за запропонованою моделлю, яка складається з послідовних етапів аналізування комерціалізації інноваційної продукції підприємств (с.57-60). За результатами дослідження зроблено висновок про те, що оптимальним методом для аналізування комерціалізації є опитування (с. 63), наведено детальну характеристику усіх складових анкети для опитування (с. 64-66) та запропоновано кількісні показники, які мають вплив на стан комерціалізації інноваційної продукції на підприємстві (с.67-68).

Визначено передумови для активізації комерціалізації інноваційної продукції машинобудівних підприємств (с. 69-83). Проведено глибоке аналізування стану комерціалізації інноваційної продукції найбільших компаній машинобудування України (с. 84-109).

На основі запропонованого комплексного методу аналізування стану комерціалізації інноваційної продукції, наведеного у п. 2.1, автором

проведено оцінювання стану комерціалізації машинобудівних підприємств у Львівській області та наведено результати дослідження, що підтверджує його практичну значущість (с. 97-109).

Автором запропоновано комплекс методів комерціалізації інноваційної продукції для машинобудівних підприємств, визначено цілі та умови комерціалізації запропонованими методами, переваги та недоліки методів комерціалізації інноваційної продукції (с. 121-144). А також запропоновано полікритеріальну модель вибору методів комерціалізації інноваційної продукції для машинобудівних підприємств залежно від ресурсного забезпечення (с. 146). Оскільки реалізація інноваційної продукції на ринку підприємством-виробником є найбільш ефективним методом комерціалізації, автором запропоновано модель реалізації інноваційної продукції машинобудівними підприємствами, яка передбачає здійснення усіх етапів реалізації, враховуючи принципи комерціалізації (с. 150-161).

Дисертація написана науковим стилем, виклад матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість і доступність їхнього сприйняття. В роботі максимально обмежено використання складнопідрядних конструкцій, які заважають однозначному трактуванню позицій автора, дисертація насичена професійною термінологією. Робота характеризується однозначністю, послідовністю, точністю викладу фактів.

Основні наукові результати дисертації

Зі змісту дисертаційної роботи, опублікованих здобувачем наукових праць та автореферату опонованого дисертаційного дослідження випливає, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною. Результатами дисертаційної роботи Косцик Р.С., які

характеризуються науковою новизною, є:

– розвинутий процес комерціалізації інноваційної продукції машинобудівних підприємств, який відрізняється від існуючих тим, що враховує весь цикл комерціалізації від збору інформації, необхідної для здійснення процесу комерціалізації; дослідження та обрання цільового ринку збуту інноваційної продукції; оцінювання наявних ресурсів підприємства для потенційного здійснення комерціалізації; обрання бажаної форми та методу здійснення цього процесу; пошуку шляхів фінансування комерціалізації інноваційної продукції; пошуку потенційних партнерів, що будуть залучені до комерціалізації; розроблення маркетинг-міксу (комплексу маркетингу); збуту інноваційної продукції і до оцінювання економічної ефективності здійснення комерціалізації та дає змогу уникнути помилок при прийнятті відповідних управлінських рішень (с. 23-26, рис.1.3 дисертації; с.7, рис. 1 автореферату);

– розвинута класифікація інноваційної продукції, яка, на відміну від наявних, передбачає виокремлення класифікаційних ознак (за роллю у використанні, рівнем новизни, задоволенням потреб, видом одержуваного ефекту, результативністю, напрямом реалізації, галузевою приналежністю, рівнем охоплення впровадження, обсягом охоплення ринку, масовістю використання, призначенням, напрямом, приналежністю до розроблення, джерелами фінансування) та формує класифікаційну основу для прийняття ефективних управлінських рішень щодо комерціалізації інноваційної продукції (с.48-52, табл.1.4 дисертації; с. 6-7 автореферату);

– удосконалена класифікація методів комерціалізації інноваційної продукції машинобудівних підприємств, що характеризується виокремленням за самостійною формою – методу використання інноваційної продукції на підприємстві, методу створення дочірнього підприємства та методу продажу патенту; за аутсорсинговою формою – методів з повним і неповним циклом комерціалізації; за комбінованою формою – методів промислової кооперації, створення спільного підприємства, ліцензування,

інжинірингу, франчайзингу, лізингу, що формує інформаційну базу для здійснення ефективної комерціалізації інноваційної продукції на машинобудівних підприємствах (с. 121-123, рис. 3.3 дисертації; с. 11-12 автореферату);

– запропонована полікритеріальна модель вибору методів комерціалізації інноваційної продукції машинобудівних підприємств, яка враховує сукупність чинників та формує основу для прийняття ефективних управлінських рішень та уникнення неточностей щодо вибору форм та методів комерціалізації інноваційної продукції (с.146, рис. 3.15 дисертації; с.11, рис. 2 автореферату);

– удосконалена модель самостійної комерціалізації інноваційної продукції машинобудівних підприємств за методом її реалізації на ринку, що, на відміну від існуючих, дає змогу врахувати особливості комерціалізації саме інноваційної продукції, ґрунтується на загальних та спеціальних принципах здійснення цього процесу та складається з відповідних етапів комерціалізації інноваційної продукції (збір інформації щодо ринку відповідної продукції, оцінювання ресурсних можливостей підприємства для самостійної комерціалізації, обґрунтування економічної доцільності комерціалізації інноваційної продукції власними силами підприємства, підготовка необхідної документації для юридичного оформлення прав власності, оформлення правового статусу (набуття прав власності), розроблення та запуск маркетингової програми (реклама, PR, інші маркетингові заходи для стимулювання збуту), формування клієнтської бази, досягнення домовленостей з покупцями та формування каналів збуту, продаж продукції і сервісне обслуговування, діагностика ефективності комерціалізації інноваційної продукції), та формує базу для ефективного просування інноваційної продукції на ринок (с. 153, рис. 3.16 дисертації; с.13, рис. 3 автореферату).

Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною науковою працею дисертанта. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі містяться лише ті напрацювання, які становлять особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані у дисертації є достовірними. Достовірність забезпечено використанням матеріалів наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, статистичних оглядів, звітів та звітності машинобудівних підприємств. В цілому, дисертаційна робота характеризується завершеністю, зміст дисертації відповідає поставленій меті. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи, а також відповідні елементи наукової новизни достатньо аргументовані та наведені у 23 публікаціях (9 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 5 у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття у періодичному науковому виданні іноземної держави, 10 тез доповідей на конференціях). Загальний обсяг публікацій 8,2 др.арк., з яких 7,1 др.арк. - особистий внесок здобувача.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Практичне значення результатів дослідження

Ряд положень, обґрунтованих в дисертації, мають практичну цінність. Про прикладний характер наукових розробок і пропозицій дисертанта свідчить їх практичне впровадження у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» при викладанні дисципліни

«Інтелектуальна власність» для студентів денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей галузей знань 0305 «Економіка і підприємництво», 0306 «Менеджмент і адміністрування» та 1801 «Специфічні категорії» (довідка № 67-01-2064 від 28.10.2016 р.).

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів також є їх впровадження у діяльність таких підприємства як ТзОВ «Нафтогазрембуд-1» (довідка №8-14/10 від 14.10.2014 р.), ТОВ «Автомобільний дім «Галичавто» (довідка №8 від 26.11.2015 р.), ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод» (довідка № 12/02.09 від 02.09.2016 р.).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Не заперечуючи важливість та оригінальність дисертаційного дослідження, доцільно зупинитись на певних дискусійних положеннях:

1. Запропоноване дисертантом умовне зображення типового процесу комерціалізації інноваційної продукції машинобудівних підприємств піддається ризикам на кожному з етапів, однак автором не зазначено яким чином ці ризики впливатимуть та формуватимуть процес комерціалізації на наступних його стадіях (с. 24).

2. Автор використовує метод експертних оцінок для аналізування стану комерціалізації інноваційної продукції в розділі 2, однак незрозумілими залишаються питання: який метод застосовувався для формування об'єкту дослідження, чи були сформовані основні характеристики та відібрані рівні характеристик, побудовані відповідні профілі, що дозволять виявити кореляційний зв'язок між незалежними змінними, який необхідний для оцінювання вірогідності отриманої базової моделі (с. 64-69).

3. В розділі 3.1. доречним є підхід автора до розподілу методів комерціалізації інноваційної продукції за формами її здійснення, зокрема за самостійною формою, за аутсорсинговою формою та за комбінованою

формою, вдало описані їх переваги та недоліки для її виробників, однак незрозумілим залишаються механізми їх використання на вітчизняних підприємствах (с. 118-144).

4. У розробленій полікритеріальній моделі вибору методів комерціалізації інноваційної продукції для машинобудівних підприємств пропущені умови вибору для аутсорсингової і комбінованої форм комерціалізації (рис. 3.15, етап. 2, с. 146).

5. В розділі 3.3. автор наводить групи репрезентативних бізнес-індикаторів, однак для діагностики ефективності здійснення комерціалізації інноваційної продукції доцільно було б чіткіше виокремити показники, які будуть підтверджувати ефективність, зокрема динаміку прибутковості (планові та фактичні доходи з метою виявлення відхилень та аналізу причин їх виникнення) (с.162-178).

Вищенаведені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи Косцик Р.С.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам МОН України

Дисертаційна робота Косцик Романи Степанівни «Комерціалізація інноваційної продукції машинобудівних підприємств» є завершеною оригінальною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуальної наукового та практичного завдання комерціалізації інноваційної продукції машинобудівних підприємств. Автореферат дисертації відображає усі наукові положення, що винесено на захист.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами дослідження.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових завдань, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертація Косцик Романи Степанівни «Комерціалізація інноваційної продукції машинобудівних підприємств» відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пунктам 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р.), а її автор, Косцик Романа Степанівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

О.В. Гук

Підпис засвідчую:

Вчений секретар

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

кандидат філософських наук

Мельниченко А.А.